צו: מי שהיה פרק תשיעי פסחים

קודם שחיטת הפסח ירעה. וטעמא דלמייה בידים כדפירש רש"י ואפי' רב דאמר אין בעלי חיים נדמין ופליג אר' יוחנן בפ' שני שעירי (יומא דף סב.) היינו דוקא כגון דלא דמייה בידים כגון נטמאו בעלים או שמשכו ידיהם וא"ת והא משמע דפליג בפ"ק דקדושין (דף ז.) דל"ל יוחנן בהמה של ג' שותפין הקדש חציה וחזר ולקחה והקדיש חציה קדושה ואינה קריבה משום דנדחת בתחלה כשהקדיש חציה ודייק עלה ש"מ בעלי חיים נדמין משמע דרב פליג וי"ל כיון דדרך הקדש דמי לה לא מיקרי כל כך דמוי בידים ובתוספתא (פ"ט) פליגי רבי יוסי ורבנן איזה מהן יקריב למחלה ומייתי לה בפ' שני שעירי (יומא דף סב.):

קמ"ל דאיכא תמורת הפסח דלא קריבה. דקבע לה חצות או שחיטה דש"ד דלא קבע הואיל ומאיסור הוקדשה ואין דעתו עליה לשחוטה לשם פסח קמ"ל דאפילו הכי קבע לה וי"י מפרש דש"ד הואיל ואינה קריבה לעולם לשם פסח מתחלתה שלמים היא קמ"ל ומתוך פרש"י דפי' אלא אף היא נקבעת בפסח ונדחה משמע שסוכר שלפי האמת דאויה לפסח:

ושלמים הבאין מחמת הפסח. לפי אותו לשון דפירש בקונטרס דהכי שלמים היינו חגיגת י"ד אין לחוש מה (שפירש) בתוס' דברים (דף ע"ח: ד"ה לימד) דשלמים הבאים מחמת פסח בפרק כל הפסולים (זבחים דף לו.) היינו מותר פסח דהא כלאיתא והא כדאיתא: **ואם** עז **הפסיק** הענין. פירש ריב"א מדלא כלל אותו בהדי כשם אלא הפסיק הענין וכתבו בהדי בכדו ולא שינה בו כלום אלא דלא כתיב כיה אליה להכי כתביה למעוטי ממורת אליה אילימא

אלא אחמץ מבלל דפסח מצרים לילה אחד ותו לא [6]והתניא רבי יוסי הגלילי אומר מנין לפסח מצרים שאין חימוצו נוהג אלא יום אחד ת"ל [1]לא יאכל חמץ וסמיך ליה [2]היום אתם יוצאים אלא ה"ק לילה אחד והוא הדין לפסח דורות וחימוצו כל היום ופסח דורות נוהג כל שבעה: **מתני'** [3]א"ר יהושע שמעתי שתמורת פסח קריבה ותמורת פסח אינה קריבה ואין לי לפרש א"ר עקיבא אני אפרש [4]הפסח שנמצא קודם שחיטת הפסח ירעה עד שיסתאב וימכר ויביא בדמיו שלמים וכן תמורתו אחר שחיטת הפסח קרב שלמים וכן תמורתו: **גמ'** ולימא פסח קרב ופסח אינו קרב הא קמ"ל דאיכא תמורת הפסח דלא קרבה איתמר רבה אמר [5]קודם שחיטה ולאחר שחיטה שנינו רבי זירא אמר קודם חצות ולאחר חצות שנינו ולרבי זירא הא קתני קודם שחיטת הפסח אימא קודם זמן שחיטת הפסח כתנאי הפסח שנמצא קודם שחיטה ירעה לאחר שחיטה יקרב ר"א אומר קודם חצות ירעה לאחר חצות יקרב: אחר שחיטת הפסח יביא שלמים וכו': אמר רבא (6) [2]לא שנו אלא שנמצא אחר שחיטה והמיר בו אחר שחיטה אבל נמצא קודם שחיטה והמיר בו אחר שחיטה תמורתו מכח קדושה דחויה קא אתא ולא קרבה איתיביה אביי [3]אם כשב מה ת"ל אם כשב לרבות תמורת הפסח אחר הפסח שקרבה שלמים היכי דמי אילימא שנמצא אחר שחיט' והמיר בו אחר שחיטה פשיטא למה לי קרא אלא לאו שנמצא קודם שחיטה והמיר בו אחר שחיטה לא לעולם שנמצא אחר שחיטה והמיר בו אחר שחיטה וקרא אסמכתא בעלמא אלא קרא למאי אתא (6) [3]כדתניא כשב לרבות את הפסח לאליה כשהוא אומר אם כשב [7]לרבות פסח שעברה שנתו ושלמים הבאין מחמת פסח לכל מצות שלמים שטעון סמיכה ונסכים ותנופת חזה ושוק וכשהוא אומר [4]אם עז הפסיק הענין [8]לימד על העז שאין טעונה אליה איכא דמתני לה ארישא הפסח שנמצא קודם שחיטה ירעה עד שיסתאב וימכר ויביא בדמיו שלמים וכן תמורתו אמר [9]רבא לא שנו אלא שנמצא קודם שחיטה והמיר בו קודם שחיטה אבל נמצא קודם שחיטה והמיר בו אחר שחיטה תמורתו קריבה שלמים מאי טעמא כי קבעה שחיטה מידי דחזי ליה מידי דלא חזי ליה לא קבעה איתיביה אביי אם כשב מה תלמוד לומר לרבות תמורת הפסח אחר הפסח שקריבה שלמים יכול

תמורה קריבה אלא שנמצא אחר שחיטה שאפי' הפסח לא נדחה אכל נמצא קודם שחיטה שהוא עצמו נדחה אע"פ שתמורתו לא נדחתה בידים אינה קריבה שהרי מכח קדושה דחויה באה: **אם כשב.** הוא מקריב גבי שלמים כתיב אם יתירא הוא דמצי למיכתב כשב הוא מקריב. מ"ל כשב קדרים דהא כתיב בעיל מיניה אם מן הצאן קרבנו ובפרשה מתחלה אמור ואם עז קרבנו מכלל דעד השתא בכשב איירי דאין לך עוד בצאן אלא כשב: **למה לי קרא.** הא מותר הפסח הוא ונפקא לן מוחזמת פסח (דברים טז) דמותר הפסח אחר חצות[10] קרב שלמים כדאמרן בחלו דברים (לעיל דף ע.) ומתמלתו כ"ש דקריבה דלא עדיפא מיניה: **והמיר בו אחר שחיטה.** ואשמעינן דאע"ג דאיהו לא קרב תמורתו קריבה הואיל ולא הוקדשה קודם שחיטה: **כשב.** קרא יתירא כדפרישית מדכתיב בתריה ואם עז מכלל דעד השתא בכשב איירי: **לאליה.** דבכל קרבנות כשב אליה כתיבה עם האימורין בשלמים חלבו האליה (ויקרא ג) ובחטאת כתיב (שם ז) את כל חלבו יריק ממנו את האליה וגו' ואטאת כאשם אבל פסח אימורין גופייהו לא כתיבי בהדיא אלא כדנפקא לן (לעיל סד:) מאת דמם מזרוק ואת חלבם תקטיר (במדבר יח) הלכך אלייתו צריכה להתרבות בקרבנות שבשור לא הוזכרה אליה באימוריו: **ושלמים הבאין מחמת פסח.** מותר פסח כגון תמורתו ופסח שנתפקרו בעליו באחר כך שמעתי[11]: **לכל מצות.** **מצות שלמים** גרסינן שיהא דין כל חומר שלמים עליהן. לשון אחר הבאין מחמת פסח חגיגת הרגעה עשר וזו שמעתי[11]: **ואם.** הפסק הוא להפסיק בין כשב לעז שבכשב נתפרשה אליה כדכתיב האליה תמימה שהכליות יועלות ובא הכתוב והפסיק ומלד על העז שאינה טעונה אליה להקריב אליה שלה למזבח. יש מפרשין עז אין לו אליה וטעות היא בידם שהרי ממקום שהכליות יועלות היא ניטלת ועוד מה לימד הכתוב הואיל ואין לו: **אילא דמסתי.** להמי לא שנו דרבה: **לא שנו.** אלא תמורתו דמויה אלא שנמצא קודם שחיטה והמיר בו קודם שחיטה דכי שחטיה דמיהבו לתרוייהו הני רחוין ועומדים לפסח ונקבעו: **אבל המיר בו אחר שחיטה.** אע"פ שהפסח רועה התמורה קריבה שהרי לא נדחית: **מידי דלא חזי ליה.** שעדיין לא הוקדש:

יכול

ואלא אחמץ. דאיסור חימוצו נוהג כל שבעה מכלל דלילה אחד דקתני מתני' בפסח מצרים אחמץ קאי וה"ק ואין חימוצו נוהג אלא לילה אחד ופסח דורות נוהג כל שבעה: **יום א'.** משמע כל היום: **לא יאכל חמץ היום.** וסמיך ליה היום אתם יוצאים: **אלא.** הכי משמע ואתכל בחפזון בלילה אחד וה"ה דפסח דורות נמי לילה אחד ופסח מצרים חימוצו נוהג כל היום ופסח דורות כל שבעה: **מתני' שמעתי.** מרבותי: **שתמורת הפסח קריבה.** שלמים אחר הפסח: **ותמורת הפסח אינה קריבה.** איש תמורת הפסח אינה קריבה שהרי אמר ר' יוחנן בפ' שני שעירי (יומא דף סב.) אין לי לפרש אני אפרש הפסח שנמצא קודם שחיטה וכו'. ולא דקאמר רבי יהושע תמורת הפסח ולא שנא פסח, אתא לאשמעינן דאיכא תמורת פסח דלא קרבה שלמים. איתמר רבה אמר זה שפירש רבי עקיבא במשנתנו מי שאבד פסחו והפרישו אחר אם זה הפסח האבוד נמצא קודם [שחיטת] הפסח שהפריש ירעה עד שיסתאב וכו'. ואם אחר שחיטה נמצא יקרב הפסח שנמצא עכשיו שלמים כי בשעה שנמצא כבר נתכפרו בעלים ונסתלק שם פסח מעליו וכן תמורתו. ר' זירא אמר משנתנו בשנמצא קודם חצות, ולא דקתני קודם שחיטה קודם זמן שחיטה הוא, ועלתה כתנאי. **אחר הפסח יביא שלמים וכן תמורתו.** אמר רבה לא שנו יביא שלמים וכן תמורתו, אלא בפסח שנמצא אחר שחיטת הפסח שהפריש, כיון שאבד זה רסחמו של זה לשלמים קאי, שכבר יצאו הבעלים בפסח ששחטו. אבל אם נמצא קודם שחיטה והמיר בו אחר שחיטה תמורתו מכח קדושה דחויה קא אתיא, דפסח עצמו שנמצא קודם שחיטה נדחה מלהקרב הוא בעצמו ולדעיה קאי, והבא מכחו מכת קדושה דחויה (הוא) לפיכך לא קרבה שלמים שלא מצינו הטפל עדיף מן העיקר. ואותיב עליה אביי כשב מה ת"ל אם כשב לרבות תמורת הפסח וכו'. ושני ליה לעולם כשנמצא אחר שחיטה והמיר בו אחר שחיטה הוא דקרבה תמורתו שלמים. והאי דאמרת הני שלמים מעלי נינהו ולא בעי קרא, אין הכי נמי וקרא אסמכתא בעלמא הוא. איכא דמתני להא דרבה אריש, הפסח שנמצא קודם שחיטת הפסח ירעה יבי' זכן תמורתו תרעה, אמר רבה לא שנו אלא שנמצא קודם שחיטה והמיר בו אחר (תמורה) [שחיטה]. דהאי תמורה מכח קדושה דחויה אתא הלכך לא קרבה, אבל נמצא קודם שחיטה והמיר בו קודם שחיטה. תמורה זו קרבה שלמים. מאי טעמא כי קבעה שחיטה קדושה בפסח שנמצא אחרי דחזי להקרבה מידי דלא חזי להקרבה לא קבעה. ומותיב עליה אביי מה ת"ל אם כשב לרבות הפסח שקרב שלמים. יכול אף לפני הפסח כן ת"ל וכו'.

מגינת י"ד נמקן, שאם (נ"ל שאם) היתה חבורת הפסח מרובה, מביאין עמו שלמים כדי שיאכל פסח על השובע (מחות שם מכת"י) לו: היינו מותר פסח (מחות שם), כשהוא אומר ואם עז. ולא כתיב אם, הפסיק הענין. למעטו מאליה (שם) שאין לעז דין האמור למעלה (שם מכת"י). לימד על העז שאינה טעונה אליה. שאם הכיח עז לשלמים אין אליתה קריבה עם האימורים. שיש לה דין כן כקר שאינה טעונה אליה (שם) לימד על העז ועל הפסח הבא מן העז שאינם טעונים אליה (מחות שם).

עין משפט נר מצוה

כו א ב ג מיי' פ"ד מהל' קר"פ הלכה ו:
כז ד ס"ס הלכה ז:
כח ה מיי' פ"א מהל' מעשה קרבנות הלכה יח:

רבינו חננאל

פסח מצרים נוהג לילה אחד וכן מצתו והוא הדין לפסח דורות. וחימוץ מצרים אינו נוהג אלא יום אחד, שנאמר לא יאכל חמץ היום אתם יוצאים. וחמוץ פסח דורות נוהג כל שבעה שנאמר שבעת ימים שאור לא ימצא בבתיכם.

מתני' א"ר יהושע שמעתי שתמורת הפסח קריבה ותמורה הפסח אינה קריבה ואין לי לפרש אמר ר' עקיבא אני אפרש הפסח שנמצא קודם שחיטה וכו'. והאי דקאמר רבי יהושע תמורת הפסח ולא שנא פסח, אתא לאשמעינן דאיכא תמורת פסח דלא קרבה שלמים. איתמר רבה אמר זה שפירש רבי עקיבא במשנתנו מי שאבד פסחו והפרישו אחר אם זה הפסח האבוד נמצא קודם [שחיטת] הפסח שהפריש ירעה עד שיסתאב וכו'. ואם אחר שחיטה נמצא יקרב הפסח שנמצא עכשיו שלמים כי בשעה שנמצא כבר נתכפרו בעלים ונסתלק שם פסח מעליו וכן תמורתו. ר' זירא אמר משנתנו בשנמצא קודם חצות, ולא דקתני קודם שחיטה קודם זמן שחיטה הוא, ועלתה כתנאי. **אחר הפסח יביא שלמים וכן** תמורתו. אמר רבה לא שנו יביא שלמים וכן תמורתו, אלא בפסח שנמצא אחר שחיטת הפסח שהפריש, כיון שאבד זה רסחמו של זה לשלמים קאי, שכבר יצאו הבעלים בפסח ששחטו. אבל אם נמצא קודם שחיטה והמיר בו אחר שחיטה תמורתו מכח קדושה דחויה קא אתיא, דפסח עצמו שנמצא קודם שחיטה נדחה מלהקרב הוא בעצמו ולדעיה קאי, והבא מכחו מכת קדושה דחויה (הוא) לפיכך לא קרבה שלמים שלא מצינו הטפל עדיף מן העיקר. ואותיב עליה אביי כשב מה ת"ל אם כשב לרבות תמורת הפסח וכו'. ושני ליה לעולם כשנמצא אחר שחיטה והמיר בו אחר שחיטה הוא דקרבה תמורתו שלמים. והאי דאמרת הני שלמים מעלי נינהו ולא בעי קרא, אין הכי נמי וקרא אסמכתא בעלמא הוא. איכא דמתני להא דרבה אריש, הפסח שנמצא קודם שחיטת הפסח ירעה יבי' זכן תמורתו תרעה, אמר רבה לא שנו אלא שנמצא קודם שחיטה והמיר בו אחר (תמורה) [שחיטה]. דהאי תמורה מכח קדושה דחויה אתא הלכך לא קרבה, אבל נמצא קודם שחיטה והמיר בו קודם שחיטה. תמורה זו קרבה שלמים. מאי טעמא כי קבעה שחיטה קדושה בפסח שנמצא אחרי דחזי להקרבה מידי דלא חזי להקרבה לא קבעה. ומותיב עליה אביי מה ת"ל אם כשב לרבות הפסח שקרב שלמים. יכול אף לפני הפסח כן ת"ל וכו'.

מסורת הש"ס

א) לעיל ד' סח:, ב) זבחים דף לו:, ג) זבחים דף ע. מנחות דף פג: [לקמן דף ע.], ד) לפי הכ"ת לקמן דף ס. ל"ל סתם אמר רבה וכן הוא בכ"ת, ה) כפ"ל ליתא ויבין שלמים, ו) ל"ל פסח, ז) [פ"ל], ח) [נ"ל שפירשתי].

תורה אור השלם

1. וְאָמַר מֹשֶׁה אֶל הָעָם זָכוֹר אֶת הַיּוֹם הַזֶּה אֲשֶׁר יְצָאתֶם מִמִּצְרַיִם מִבֵּית עֲבָדִים כִּי בְחֹזֶק יַד הוֹצִיא יְיָ אֶתְכֶם מִזֶּה וְלֹא יֵאָכֵל חָמֵץ:
שמות יג ג
2. הַיּוֹם אַתֶּם יֹצְאִים בְּחֹדֶשׁ הָאָבִיב:
שמות יג ד
3. אם כֶּשֶׂב הוּא מַקְרִיב אֹתוֹ לִפְנֵי יְיָ. וְיקרא ג ז
4. וְאִם עֵז קָרְבָּנוֹ וְהִקְרִיבוֹ לִפְנֵי יְיָ:
ויקרא ג יב

הגהות הב"ח

(א) גמ' אמר רבה לא שנו: (ב) שם למאי אתא לכדתניא כשב:

מוסף רש"י

מנין לפסח מצרים. אלא נתנו בו איסור חמץ אלא יום אחד (לעיל כח:). ומסיק ליה היום אתם יוצאים. לא יאכל חמץ היום (שם). כשב לרבות את הפסח לאליה. נמי אלייתם כתיב אם כשב הוא מקריב וגו' וקרא יתירא הוא דהא למעלה נאמר ואם מן הצאן קרבנו כו' ולמטה נאמר ואם מן העז קרבנו ממילא ידענא דעד השתא אייתי בכשב, הני ליה כשב קרא יתירא לדרוש אם הפסח לאליה, שתהא אלייתה כולה לגבוה עם שאר האימורים כדין בכל שלמים, דכתיב והקריב מזבח השלמים חלבו האליה תמימה (מחות שם מכת"י) שתהא קריבה עם אימורין כגבל הגליות ולמטה דכתיב לעומת העלה יסירנה, מקום שהכליות יועלות (זבחים שם) דתעלה שתמצא שיהיה שלם שיהא עמו האליה הולכך הכתוב זה לרבותו, דאילו שאר אימורים נפקי מלך כבר שוב לו בכור כשב ואמרינן (זבחים לו.) דמי לא נאמר אלא דמם, אלא לא נאמר אלא חלבם, לימד על בכור ימעבר ופסח שטעונים מתן דמים ואימורין, אבל אליה אצטריך קרא אחרינא כשב לרבותו, משום דפסח בעינן שיהא שלם ואילו הוה שקיל לאליה לא הוה הפסח שלם, ולהכי אצטריך הלי קרא לרבותו דגבי כבש כתיב אליה (מחות שם). כשהוא אומר אם כשב. אם היי יתירא, להביא פסח שעברה שנתו. וכתיב אחר, דכן שנה בעינן, והרי זה כשאר מותר הפסח וכשיקריב אותו לאחר זמן יהיה שלמים ויטענו סמיכה ונסכים (שם מכת"י). ושלמים הבאין מחמת הפסח. חגיגת הרגעה עשר (זבחים שם) היינו

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com